

**Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка**

**КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА З
“ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ”
для студентів філософського факультету
(спеціальність "культурологія")**

**Укладено:
Доц. кафедри теорії та історії культури
Дарморіз О. В.**

Львів - 2007

Лекції

Вступ: Культура як предмет філософського дослідження. 2 год.

Частина I. Культура в системі буття.

Тема 1. Проблема буття та онтологічний статус культури. 2 год.

Тема 2. Культура і природа: екологічні проблеми теорії культури. 2 год.

Тема 3. Культура і суспільство: соціологічні проблеми теорії культури. 2 год.

Тема 4. Культура і людина: антропологічні проблеми теорії культури. 2 год.

Частина II. Внутрішні аспекти буття культури

Тема 1. Культура як феномен: проблема самобуття культури. 2 год.

Тема 2. Предметне буття культури. 4 год.

Тема 3. Культура як знакова система. 2 год.

Тема 4. Ціннісна природа культури. 2 год.

Частина III. Проблеми онтогенезу культури

Тема 1. Проблема множинності культур 2 год.

Тема 2. Елітарна та демократична культура 2 год.

Тема 3. Проблема ідентичності в культурі 2 год.

Тема 4. Криза культури. 2 год.

Частина IV. Філософські проблеми вивчення історії культури

Тема 1. Методологічні принципи вивчення історії культури. 2 год.

Тема 2. Закономірності історичного розвитку культури.
Перші історичні типи культури. 2 год.

Тема 3. Особливості історіогенезу європейської культури:
від традиційної культури до культури креативної. 2 год.

Тема 4. Сучасна культурна ситуація: тенденції подальшого
розвитку культури. 2 год.

Семінарські заняття:

Тема 1. Культура як предмет філософського дослідження.	2 год.
Тема 2. Культура в системі буття.	2 год.
Тема 3. Екологічні проблеми теорії культури.	2 год.
Тема 4. Соціологічні проблеми теорії культури.	2 год.
Тема 5. Антропологічні проблеми теорії культури.	4 год.:
Людина як об'єкт культури.	2 год.
Людина як суб'єкт культурного розвитку	2 год.
Тема 6. Культура як феномен	2 год.
Тема 7. Матеріальна предметність культури.	2 год.
Тема 8. Духовна предметність культури.	2 год.
Тема 9. Знакова природа культури.	2 год.
Тема 10. Аксиологія культури.	2 год.
Тема 11. Типологія культур.	2 год.
Тема 12. Елітарна та демократична культура.	2 год.
Тема 13. Проблема культурної ідентичності.	2 год.
Тема 14. Кризові процеси в культурі.	2 год.
Тема 15. Традиційність та креативність в культурному розвитку.	2 год.
Тема 16. Сучасна культурна ситуація як проблема філософії культури	4 год.

Підручники та навчальні посібники

1. Арнольд А.М. Введение в культурологию. – М., 1994.
2. Бытие человека в культуре (опыт онтологического подхода). – К., 1992.
3. Гатальська С. М. Філософія культури. – К., 2005.
4. Губман Б.Л. Западная философия культуры XX века. – Тверь, 1997.
5. Гуревич П.С. Философия культуры. – СПб., 1994.
6. Динамика культуры: теоретико-методологические аспекты. – СПб.-М., 1989.
7. Ерасов Б.С. Социальная культурология. Ч.1,2. – М., 1994.
8. Зиммель Г. Философия культуры. –
9. История философии и культура. – К., 1991.
10. Каган М.С. Философия культуры. – СПб., 1996.
11. Коган Л.Н. Теория культуры. – Екатеринбург, 1993.
12. Общество и культура: проблемы множественности культур. Ч.II. – М., 1988.
13. Общество и культура: философское осмысление культуры. Ч.1. – М., 1988.
14. Проблема человека в западной философии. Сб. – М., 1988.
15. Проблемы культурного исследования в философской теории и практике современного Запада. – М., 1989.
16. Философия культуры. Сб. – Самара, 1993.
17. Философия культуры. Становление и развитие. – СПб., 1998.

Лекції

Вступ: Культура як предмет філософського дослідження

Етимологія терміну “культура”. Багатоманітність дефініцій культури. Класифікації концепцій культури.

Культура як об’єкт дослідження в етнології, етнографії, культурній і соціальній антропології, культурології, соціології культури. Поняття культурфілософії. Специфіка філософії культури. Філософія та культурологія. Філософія культури та соціологія.

Частина II. Культура в системі буття

Тема 1. Структура буття та онтологічний статус культури

Буття як філософська категорія. Реальне буття (існування). Ідеальне буття (сутність). Модуси буття: можливість, дійсність, необхідність.

Природне буття. Суспільне буття. Людина як центральна ланка буття. Культура як особлива форма буття. Форми культури як модусу буття. Екстракультурний та інтрокультурний аспекти буття культури.

Часова координата буття культури та історичні типи культури.

Тема 2. Культура і природа: екологічні проблеми теорії культури

Взаємодія “природи” і “культури” на практичному, практично-духовному та духовно-теоритичному рівнях. М. Бердяєв про відношення “духа і природи”. Зміна уявлень про систему “природа-культура” в духовній історії людства.

Поняття “другої природи”. Цивілізація та природа. Техніка як феномен. Суперечка про техніку в історії філософсько-культурологічної думки. Філософія техніки.

Екологічна криза як наслідок протиріччя розвитку техніки та природи. Проблема історичних причин екологічної кризи (Л.Уайт та Р.Атфілд). Екологічна етика. А.Швейцер. “Культура та етика”: світогляд благоговіння перед життям. Екологія та екологічна культура. Принципи екологічної культури.

Тема 3. Культура та суспільство: соціальні проблеми теорії культури

Відмінність між системами “культура - природа” та “культура - суспільство”. Предметно-практичний та предметно-духовний аспекти взаємозв’язку суспільства та культури. Способи теоретичного осмислення проблеми “культура - суспільство”. Взаємодія соціальної та культурної “субстанцій” в організаційній, ідеологічній та художній діяльності людей.

Культура в системі суспільного виробництва. Взаємозв'язок між культурою та політикою. Політична культура.

Культура та суспільство у вигляді соціокультурної реальності. Інтеріоризація культури та суспільства в людині. Соціалізація та окультурення індивіда.

Взаємодія суспільства і культури в історичному процесі. Взаємовідносини суспільства і культури як двох відносно самостійних систем буття людства в первісний час. Підпорядкування культури суспільству в ранньокласових соціокультурних системах. Автономія культури від суспільства в добу Ренесансу. Принцип свободи як основа відносин культури і суспільства в Новий час.

Тема 4. Культура та людина: антропологічні проблеми теорії культури

Людина як біосоціокультурна істота. Основні рівні відносин між культурою та людиною. Проблема “культура - людина” в контексті різних масштабних планів існування людини. Людство і культура. Культура як багатовимірне поле культурних модифікацій (субкультур). Взаємозв'язок культури і окремої особистості.

Людина як творіння культури. Вхідження людини в культуру в процесі її онтогенезу. Типологічний спектр культури особистості. Типи індивідуальної культури (М.С.Каган та Ч.Сноу). Сім'я та школа як основні ланки в формуванні культурної людини.

Культура як спосіб творчої діяльності людини. Мотиватори людської творчості: потреби, здібності, уміння. Свобода як передумова творчості. Концепція свободи М.Бердяєва. “Втеча від свободи” Е.Фромма.

Праця та гра як феномени культури. “Номо ludens” Й.Гейзінги. Культура як колективна діяльність. Спілкування і комунікація. Сприйняття творів мистецтва як особливий тип розпредмечування в процесі спілкування.

Еволюція відносин між “культурою” та “людиною” в історії мистецтв.

Частина II. Внутрішні аспекти буття культури

Тема 1. Культура як феномен: проблема самобуття культури

Особлива модальність культури в порівнянні з природою, суспільством, людиною. Культура як багатовимірна цілісність.

Основні елементи в системі культури. Матеріальна, духовна та художня культура, їх взаємозв'язок. Структурні компоненти духовної культури: міфологія, релігія, ідеологія, мораль, наука, філософія. Художня творчість як особливий елемент культури.

Тема 2. Предметне буття культури

Поняття предметності культури. Матеріальна, духовна та художня предметність культури.

Основні форми матеріальної предметності культури: людське тіло, технічна річ, соціальна організація.

Людське тіло як біосоціокультурний феномен. Історичні форми окультурення людського тіла. Проблема людського тіла в історії мистецтва.

Природно-матеріальна та культурна якості технічної речі. Форми існування речі в культурі. Феномен іграшки в культурі. Проблема престижності речі.

Організація як опредмечене буття суспільних відносин. Соціальна організація в історичному процесі становлення людського суспільства. Концепція соціальної “мегамашини” Л.Мамфорда. Образи суспільних організацій в мистецтві.

Основні форми духовної предметності культури: знання, цінність, проект.

Знання як опредмечена пізнавальна діяльність людини. Особливості пізнавальної діяльності в історії культури. Практичне, міфологічне, ігрове знання. Пізнавальна діяльність як особлива галузь духовного виробництва.

Цінність як форма духовної предметності культури. Форми втілення та трансляції цінностей в історії людства. Художня та естетична цінність.

Проект як наслідок духовно-перетворювальної діяльності. Універсальність проектної активності буденної та дитячої ігрової свідомості на протязі всієї історії культури. Спеціальне проектне забезпечення форм діяльності. Взаємозв'язок технічного і художньо-образного проектування. Створення моделей суспільних явищ. Художньо-образні проекти.

Втілений художній образ як форма предметності художньої культури. Масштабні модифікації художнього образу: мікрообраз, макрообраз, мегаобраз. Включеність матеріальної форми в структуру художнього образу. Аналіз художньої предметності в історичному аспекті. Поняття “мистецтво про мистецтво”. Морфологія художньо-образних структур в мистецтві.

Тема 3. Культура як семіотична система

Семіотика – вчення про знакові системи. Семіотика та семіологія. Мови культури (знакові системи) як засоби об'єктивації ідеальної предметності культури. Типологія знакових систем: семіотичні дослідження Ч.Пірса, Ф.де Сосюра, У.Еко, Ю.Лотмана, Р.Барта, М.Кагана.

Мова як феномен. Роль символів в культурі. Умовні, випадкові та універсальні символи. Семіотика міфу. Знакові системи культури в сфері життєво-практичних (побутових та ділових) контактів. Семіотика художньої культури. Загальна морфологічна структура семіозису культури.

Тема 4. Ціннісна природа культури

Ціннісна теорія культури (В.Віндельбанд, Г.Ріккерт). Поняття цінності. Сучасні філософські підходи до визначення цінності. Аксиологія як філософська теорія цінностей.

Ієрархія цінностей. Ідея вищих духовних цінностей людини: істина, добро, краса, віра, надія, любов. Цінність життя через виявлення сенсу життя та ідею безсмертя. Ідея свободи як універсальної цінності.

Частина ІV. Проблеми онтогенезу культури

Тема 1. Проблема множинності культур

Ідея множинності культур. Поняття типу культури. Проблема типологізації культур в сучасній філософсько-культурологічній думці. Основні концепції типології культур.

Проблема “Захід - Схід”. Ідея форумності культур.

Проблема егалітаризму (рівності) культур. (М.Данілевський, О.Шпенглер, В.Шубарт, К.Леві-Стросс). Європоцентризм, американоцентризм та афроцентризм як антиегалітаристські концепції.

Партикуляризм та універсалізм. Поняття “партикуляризму”. Расовий та національний партикуляризм. Ідея партикуляризму в європейській філософії культури. Поняття “універсалізму”. Ідея універсалізму в історії філософії. Універсалізм культури та концепція космополітизму. Християнство та його роль в поглибленні універсалізму.

Тема 2. Елітарна та масова культура

Поняття елітарної та масової культури. Еліта та культура. К.Мангейм про культуру еліти. Концепція елітарної культури Х.Ортега-і-Гасета.

Масова культура як феномен. Поняття “масового суспільства”. Критика масової культури в сучасній філософії. Комформізм як вияв маскультури.

Розповсюдження і сприйняття культури засобом тиражування. Поняття “індустрія культури”. Механізм сублимації. Механізм проєкції

Тема 3. Проблема ідентичності в культурі.

Поняття ідентичності. Ідентичність як прагнення людини до уподіблення. Механізми ідентифікації у Е.Фрома, З.Фрейда та сучасних дослідженнях. Культурна ідентифікація як самовідчуття людини в середині конкретної культури. Індивідуальна та групова культурна ідентичність. Культура, субкультура, контркультура.

Типологія форм культурної ідентифікації за Г.Абромсоном. Маргінали як опозиція традиційній (“нормальній”) культурній ідентичності. Концепція

А.Фаржа.

Расова та етнічна ідентичність. Етнічна культура як субкультура. Національна ідентичність. Поняття націоналізму. Концепції націоналізму Д.Донцова та М.Бердяєва. Національна ідея. Ментальність та національна самосвідомість. Роль ментальності в процесі культурної ідентифікації. Типи ментальностей (Л.Леві-Брюль). Історія ментальностей. Антична ментальність. Середньовічна ментальність. Американська ментальність. Ментальність українського народу.

Тема 4. Криза культури

Тема кризи культури в історії філософської думки. Європейська культура як наслідок кризового стану. Християнство як криза античної культури. Виявлення кризи в “Занепаді Європи” О.Шпенглера.

Кризові процеси в культурі як переоцінка ціннісних орієнтацій.

Самовідчуття людини в культурі як визначальний фактор кризи в культурі. “Криза європейського людства та філософії” Е.Гуссерля. Концепція К.Ясперса.

Криза в культурі як критерій самовизначення культури.

Криза культури як наслідок внутрішніх протиріч між складовими культури.

Криза культури як наслідок дії зовнішніх факторів.

Криза культури в контексті проблеми взаємозв'язку культури та цивілізації. Поняття цивілізації. теорія цивілізацій у вченнях М.Данілевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі, П.Сорокіна. Концепція зіткнення цивілізацій С.Хангтінгтона.

Частина ІV. Філософські проблеми вивчення історії культури

Тема 1. Методологічні принципи вивчення історії культури

Головні проблеми дослідження історії культури: багатоманіття поглядів на культуру та її історичний розвиток, проблеми історичної типології культур, багатоманіття культурних форм.

Синергетика як основний метод дослідження історії культури в сучасній філософсько-культурологічній думці. Основні принципи синергетики у філософії культури: дослідження внутрішніх мотивів саморозвитку культури як цілісного організму та принцип нелінійного розвитку історії культури.

Тема 2. Закономірності історичного розвитку культури

Особливості становлення людини як соціо-культурної істоти та зародження культури.

Основні ознаки первісної культури: синкретизм усіх сфер людської життєдіяльності та традиціоналізм. Міф як основна форма первісної культури. Поява мови як основи культури.

Особливості історіогенезу європейської культури: від традиційної культури

до культури креативної. Місто як основна ознака цивілізації та основний рушій культурного розвитку. Поява нових елементів культури – раціонального знання, письма, системи освіти. Виникнення поняття "творчість": до "пойезіс" через "техне". Розуміння культури в добу Середньовіччя. Язичницька та християнська екзегетика. Креаціонізм та символізм. Культура як духовне вдосконалення на шляху до пізнання Бога. Ідея *humanitas* як провідна для розуміння культури. "Культурність" як ознака людини епохи Відродження. Програма культивування розуму та раціоналізація культури. Трагедія гуманістичної культури як гасло Новітньої доби. Модернізм як вияв нової культурної парадигми.

Тема 4. Сучасна культурна ситуація: тенденції подальшого розвитку культури

Поняття "постмодернізму". Філософське осмислення культурної ситуації постмодернізму в працях П. Клоссовські, Ж. Бодріяра, Ж. Дельоза, Ж. Дерріда, М. Фуко, Ю. Крістевої, Ж. Лакана, Ж.-Ф. Ліотара. Поява нових галузей наукового дослідження: культурних студій, семіотичних студій, феміністських студій, жіночих студій, гей-лесбійських студій, гендерних студій, теорії збочень, постколоніальної теорії тощо.

Всепроникність постмодерну: постмодерн в галузі психології, права, мистецтва, політики... Критика постмодернізму: В. Фарія, П. де Ман, М. Ліла, К. Норіс, Н. Хомський.

Семінарські заняття:

Тема 1. Культура як предмет філософського дослідження

1. Поняття культури. Багатоманіття дефініцій культури.
2. Основні концепції культури.
3. Місце філософії культури в системі філософського знання. Філософія культури та культурологія.

Теми реферативних доповідей:

Специфічні підходи до визначення культури.
Дослідження культури філософською антропологією.
Філософсько-істичне обґрунтування культури.
Соціальна природа культури.

Література:

1. Арнольдов Д.Л. Введение в культурологию. – М., 1994.
2. Артановский С.Н. Некоторые проблемы теории культуры. – Л., 1977.
3. История философии и культура. – К., 1991.
4. Коган Л.Н. Теория культуры. – Екатеринбург, 1993.
5. Кнабе Г.С. Материалы к лекциям по общей теории культуры и культуре античного Рима. – М., 1993.
6. Культура в свете философии. – Тбилиси, 1979.
7. Общество и культура: философское осмысление культуры. Ч.1. – М., 1988.
8. Проблемы философии культуры: опыт историко-материалистического анализа. Сб. - М., 1984.
9. Соловьев Э.Ю. Прошлое толкует нас: Очерки по истории и философии культуры. – М., 1991.

Тема 2. Культура в структурі буття

1. Буття як філософська категорія.
2. Культура як особливий модус буття.
3. Форми культури як модусу буття.

Теми реферативних доповідей:

Культура та людина.
Культура та природа.
Культура та суспільство.
Онтологічний статус культури.

Література:

1. Боголюбова Е.В. Культура и общество. - М., 1978.
2. Булатов М.А. Диалектика и культура. - К., 1984.
3. Общество и культура: философское осмысление культуры. Ч. I. - М., 1988.
4. Природа и дух: мир философских проблем. Человек в мире и мир человека. - Спб., 1995.
5. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество. - М., 1992.
6. Человек и культура: Индивидуальность в истории культуры. - М., 1990.
7. Человек и общество: Основы современной цивилизации. Хрестоматия. - М., 1992.

Тема 3. Екологічні проблеми теорії культури

1. Органіка природи і техніцизм. Концепції М.Бердяєва та Л.Мамфорда.
2. Філософія техніки: “технологічні перевороти” та культурні мутації.
3. Техніка та цивілізація.
4. Екологічна криза та екологічна культура.

Теми реферативних доповідей:

Техніка як феномен.

Природа і техніка.

Людина як косміург.

Перспективи Мегамашини.

Філософія техніки як область дослідження.

Техніка і людське буття.

Культурні цикли і технічний прогрес.

Філософія культури А.Швейцера.

Література:

1. Атфилд Р. Этика экологической ответственности // Глобальные проблемы и общечеловеческие символы. – М., 1990. – С. 188 – 202.
2. Ахутин А.В. Понятие “природа” в античности и в Новое время. – М., 1988.
3. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. – М., 1989.
4. Бердяев Н.А. Философия творчества, культуры и искусства. – М., 1994.
5. Бердяев Н.А. Человек и машина (Проблема социологии и метафизики техники) // Вопросы философии. – 1989. - №2. – С.143-163.
6. Гуревич П.С. Закономерности и социальные перспективы научно-технического прогресса // Новая технократическая волна на Западе. – М., 1986.
7. Гуревич П.С. Социальный прогресс и философия техники // Общественные науки. – 1988. - №3. – С. 137-182.
8. Мамфорд Л. Мир машины // Вестник МГУ. Социально-политические

исследования. – 1992. - №1.

9. Мамфорд Л. Техника и природа человека // Там же.
10. Социальные проблемы современной техники / Сб. Текстов по ред. Поруса В.Н. – М., 186.
11. Тавризян Т.М. Техника, культура, человек. – М., 1989.
12. Хёсле В. Философия и экология. – М., 1994.
13. Печчеи А. Человеческие качества. – М., 1985.

Тема 5. Соціологічні проблеми теорії культури

1. Культура в системі суспільного виробництва.
2. Інтеріоризація соціокультурної реальності в людині.
3. Основні історичні фази взаємодії суспільства та культури.

Теми реферативних доповідей:

Особливості культурного способу існування людської спільноти.

Культура та політика.

Принцип свободи як основа відносин культури і суспільства.

Поняття соціокультурної реальності.

Сім'я та школа в проєкті окультурення людини.

Окультурення та цивілізація.

Література:

1. Барулин В.С. Социальная философия. Общество как мир культуры. Ч.11. Гл. XII. – М., 1993.
2. Витаньи И. Общество, культура, социология. – М., 1986.
3. Ерасов Б.С. Социальная культурология. – М., 1994.
4. Ионин Л.Г. Социология культуры. – М., 1996.
5. Общество и культура: философское осмысление культуры Ч.1. – М., 1991.
6. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
7. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке (очерки общей теории). – М., 1990.
8. Злобин Н.С. Культура и общественный прогресс. – М., 1980.
9. Маркузе Г. Одномерный человек: Исследования идеологии развитого индустриального общества. – М., 1994.
10. Общество и культура: проблемы множественности культур. Ч.II. – М., 1988.
11. Общество и культура: философское осмысление культуры. Ч.I. – М., 1988.
12. Человек и общество: Основы современной цивилизации. Хрестоматия. – М., 1992.
13. Человек и социокультурная среда. Сб. Обзоров. – Вып. 1,2. – М., 1991, 1992.

Тема 6. Людина як об'єкт культури

1. Людина як біосоціокультурна істота.
2. Окультурнення людини в процесі творчої діяльності.
3. Проблема взаємозв'язку культури і окремої особистості.
4. Вплив культури на людство.

Теми реферативних доповідей:

Культура особистості.

Типологічний спектр культури особистості в концепції Ч.Сноу.

Проблема культуного онтогенезу.

Ідея безсмертя в філософії культури.

Людина як культурогенний суб'єкт.

Основні етапи окультурнення людини.

Сім'я як модель людської спільноти.

Література:

1. Гуревич П.С. Философская антропология. – М., 1997.
2. Кассирер Э. Опыт о человеке: Введение в философию человеческой культуры // Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
3. Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
4. Скворцов Л.В. Культура самосознания. Человек в поисках истин своего бытия. – М., 1989.
5. Емельянов Ю.Н. Введение в культурантропологию. – СПб., 1992.
6. Культура и развитие человека. – К., 1989.
7. Культура, человек и картина мира. – М., 1981.
8. Орлова Я.А. Введение в социальную и культурную антропологию. – М., 1994.
9. Очерки по социальной антропологии. – СПб., 1995.
10. Природа и дух: мир философских проблем. Человек в мире и мир человека. – СПб., 1995.
11. Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
12. Сноу Ч. Две культуры. Сб. – М., 1973.
13. Бытие человека в культуре (опыт онтологического подхода). – К., 1992.
14. Мид И. Культура и мир детства. – М., 1988.

Тема 7. Людина як суб'єкт культурного розвитку

1. Творчість як культурна діяльність.
2. Свобода та творчість.
3. Праця та гра як феномени культури. “Homo ludens” Й. Гейзінги.

Теми реферативних доповідей:

Спілкування і комунікація.

Феномен гри в “Homo ludens” Й. Гейзінги.
Феномен свободи в філософії культури.
Мистецтво як культурний феномен.
Мистецтво як гра.

Література:

1. Иванов В.П. Человеческая деятельность – познание – искусство. – К., 1977.
2. Искусство в системе культуры. – Л., 1987.
3. Йон Э. Проблемы культуры и культурная деятельность. – М., 1969.
4. Каган М.С. Морфология искусства. – Л.-М., 1972.
5. Культурная деятельность: Опыт системного исследования. – М., 1981.
6. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1990.
7. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. – М., 1989.
8. Бердяев Н.А. Философия творчества, культуры и искусства. – М., 1994
9. Тэн И. Философия искусства. – М., 1996.
10. Феноменология искусства. – М., 1996.
11. Гейзінга Й. Homo ludens. – К., 199
12. Плахов В.Д. Традиция и общество. – М., 1982.
13. Философия. Творчество. Культура. – Саратов, 1994.

Тема 8. Культура як феномен

1. Культура як форма буття.
2. Культура як результат матеріально-практичної діяльності людини.
3. Культура як духовна активність.
4. Культура як сфера спілкування.

Теми реферативних доповідей:

Мистецтво як форма самосвідомості культури.
Культура і культ.
Художня творчість як елемент культури.
Міфологія, релігія, ідеологія як форми світогляду.
Наука та філософія.

Література:

1. Каган М. С., Холстова Т. В. Культура – философия – искусство. Диалог. – М., 1988.
2. Коул М., Скрибнер С. Культура и мышление. – М., 1977.
3. Лапицкий В. В. Наука в системе культуры. – Псков, 1994.
4. Лосев А. Ф. Философия, мифология, культура. – М., 1991.
5. Библиер В. С. Нравственность. Культура. Современность. – М., 1990.
6. Бореев В. Ю. Культура и массовая коммуникация. – М., 1986.
7. Пивоев В. М. Миф в системе культуры. – Петрозаводск, 1991.

8. Философия. Творчество. Культура. – Саратов, 1994.
9. Флоренский П. Культ, религия и культура. // Русская философия. Конец XIX – начало XX века. Антология. – СПб., 1993.
10. Швейцер А. Культура и этика. – М., 1973.
11. Элиаде М. Священное и мирское. – М., 1994.

Тема 8. Матеріальна предметність культури

1. Людське тіло як предмет вивчення філософії культури.
2. Технічна річ як “окультурнена речовина”. Феномен іграшки.
3. Опредмечення соціального явища культури в соціальній організації.

Теми реферативних доповідей:

Співвідношення культурного і біологічного в людській тілесності.

Проблема співвідношення естетичного і утилітарного.

Проблема престижності речей.

Життя речей в мистецтві.

Тіло як носій інформації.

Людина як творіння культури.

Родова організація як перша форма соціальної організації.

Література:

1. Бодрийяр Ж. Система вещей. – М., 1995.
2. Бытие человека в культуре (опыт онтологического подхода). – К., 1992.
3. Быховская И.М. Человеческая телесность в социокультурном измерении. – М., 1993.
4. Липс Ю. Происхождение вещей: Из истории культуры человечества. – М., 1954.
5. Маланчук-Рибак О. Жінка в історії. – Львів, 2002.
6. Столович Л. Красота. Добро. Истина. – М., 1994.
7. Круткин В. Л. Онтология человеческой телесности – Ижевск, 1993.
8. Подорога В. Феноменология тела.- М., 1995.
9. Топоров В. Н. Вещь в антропоцентрической системе. // Топоров В.Н. Ритуал. Символ. Образ. Исследования в области мифопоэтического: Избранное. – М.: «Прогресс» - «Культура», 1995.
10. Хайдеггер М. Вещь // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления. – М., 1993.

Тема 9. Духовна предметність культури

1. Знання як духовна предметність культури.
2. Проект як духовна предметність культури.
3. Предметність художньої культури.

Теми реферативних доповідей:

Наука як об'єктивно істинне знання.

Місце знання в творчій діяльності.

Філософське знання як духовна предметність культури.

Первісний міф як модель.

Футурологія: за і проти.

Ідеал та проект.

Художній образ в культурі.

Література:

1. Духовное производство и народная культура. – Свердловск, 1988.
2. Иванов В.П. Человеческая деятельность – познание – искусство. – К., 1977.
3. Коул М., Скрибнер С. Культура и мышление. – М., 1977.
4. Лапицкий В.В. Наука в системе культуры. – Псков, 1994.
5. Лосев А.Ф. Философия, мифология, культура. – М., 1991.
6. Малиновский Б. Научная теория культуры (фрагменты) // Вопросы философии. – 1983. - №2.
7. Мамардашвили М. Наука и культура // Методологические проблемы историко-научных исследований. – М., 1982.
8. Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. – 1990. - №3.
9. Элиаде М. Космос и история. – М., 1987.
10. Элиаде М. Аспекты мифа. – М., 1994.

Тема 10. Семіотика культури

1. Культура як знакова система.
2. Мова як феномен.
3. Природа символів. Філософія символічних форм Е.Кассіра
4. Культурософія Ю.Лотмана.
5. Концепція Р.Барта.

Теми реферативних доповідей:

Культура і її символи.

Слово, знак, символ.

Проблема мови в структуралізмі.

Ритуал. Символ. Міф.

Семіотична модель культури.

Знакові системи в культурі.

Проблема мови та мовлення в філософії культури ХХ ст.

Література:

1. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. – М., 1989.

2. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. – М., 1985.
3. Гуревич П.С., Султанова М.А. Первооткрыватель философии символизма // Философские науки. – 1993. – №4-6.
4. Гусейнов А.А. Язык и совесть. – М., 1995.
5. Ктони М. Эзотерика основ культуры. – М., 1995.
6. Лотман Ю.М. Семиотика // Культурология. XX век. Словарь. – Спб., 1997.
7. Степанов Ю.С. Семиотика. – М., 1971.
8. Успенский Б.А. Избр. труды. Т.1.: Семиотика истории. Семиотика культуры. – М., 1996.
9. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – М., 1994.
10. Язык и наука конца XX века. Под ред. Акад. Ю.С. Степанова. – М., 1995.
11. Петров М.К. Язык, знак, культура. – М., 1991.
12. Лотман Ю.М. Избр. статьи: В 2т. – Таллин, 1992-1993.
13. Лотман Ю.М. Культура и взрыв. – М., 1992.

Тема 11. Ціннісна природа культури

1. Ціннісна теорія культури (В.Віндельбанд, Г.Ріккерт).
2. Цінність в філософії та історії культури.
3. Ієрархія цінностей.

Теми реферативних доповідей:

Аксіологія – філософська теорія культури.
 Культура як система цінностей.
 Філософія як аксіологічна форма свідомості.
 Цінності релігійної свідомості.
 Цінності буденної свідомості.
 Мистецька цінність та цінність естетична.
 Художня цінність мистецького твору.
 Цінності первісної доби.
 Цінності доби цивілізації.

Література:

1. Виндельбанд В. Философия в немецкой духовной жизни XX столетия. – М., 1993.
2. Гуревич П.С. Человек и его ценности // Человек и его ценности. – М., 1988.
3. Кармин А.С. Основы культурологии. Морфология культуры. – М., 1997.
4. Марсель Г. Homo viator. – К., 1999.
5. Риккерт Г. Естествоведение и культуроведение. – Спб., 1993.
6. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. – М., 1994.
7. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1994.

8. Столович Л. Красота. Добро. Истина. – М., 1994.
9. Выжлевец Г.П. Аксиология культуры. – СПб., 1996.
10. Андреев Д.Л. Роза мира. Метафилософия истории. – М., 1991.
11. Элиаде М. Священное и мирское. – М., 1994.
12. Элиаде М. Аспекты мифа. – М., 1994.

Тема 12. Проблема культурної ідентичності

1. Поняття ідентичності. Культурна ідентифікація.
2. Расова, етнічна та національна ідентичність.
3. Проблема маргіналізації культури.

Теми реферативних доповідей:

Типологія людських потреб у Е.Фрома.
Концепція А.Фаржа.
Культура, субкультура, Контркультура.
Концепція націоналізму Д.Донцова.
Концепція націоналізму М.Бердяєва.
Особливості сучасних форм маргінальності.
Ідентичність, ідентифікація та ідентифікація.
Механізм персоніфікації.
Етноцентризм як форма культурної ідентичності.

Література:

1. Артановский С.Н. Историческое единство человечества и взаимовлияние культур. – Л., 1968.
2. Бердяев Н.А. Философия свободного духа. – М., 1994.
3. Гуревич П.С. Приключения имиджа. – М., 1991.
4. Крымский С. Б. Контуры духовности: Новые контексты идентификации // Вопросы философии. – 1992. - № 12.
5. Українська душа / За ред. Храмової В. – К., 1992.
6. Фартушний А. Українська національна ідея як підстава державотворення. - Л., 2000.
7. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1990.
8. Фромм Э. Человеческая ситуация. – М., 1995.
9. Донцов Д. Национализм. – Лондон, 1966.
10. Гуревич П.С. Культурология. -

Тема 13. Типологія культур

1. Ідея множинності культур. Культурно-історичні типи.
2. Егалітаристські та антиегалітаристські концепції.

3. Проблема “Захід - Схід”.
4. Партикуляризм.
5. Універсализм.

Теми реферативних доповідей:

Образи культур в О.Шпенглера.

Давні міфологічні культури.

Концепція “осьового часу” К.Ясперса.

Культурно-історичні типи: концепція Н.Я. Данилевського.

Універсальність історії.

Проблема глобалізму в культурі.

Концепція космополітизму.

Ідея форумності культур.

Література:

1. Бердяев Н.А. Смысл истории. – М., 1994.
2. Гердер И.Г. Идеи философии истории человечества. – М., 1977.
3. Данилевский Н.Я. Россия и Европа. – М., 1991.
4. Леви-Стросс К. Печальные тропики. – М., 1984.
5. Тойнби А. Постыжение истории. – М., 1991.
6. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1993.
7. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1994.
8. Андреев Д.Л. Роза мира. Метафилософия истории. – М., 1991.
9. Вальденфельс Б. Своя культура и чужая культура. Парадокс науки о “чужом” // Логос. – 1994. - №6.
10. Взаимодействие культур Востока и Запада. – М., 1987.
11. Восток – Запад: Исследования. Переводы. Публикации. – Вып. 1-4. – М., 1982-1989.
12. Горизонты культуры. – Вып.1. – СПб., 1992.
13. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке (очерки общей теории). – М., 1990.
14. Конрад Н.И. Запад и Восток. Ст. – М., 1972.
15. Общество и культура: проблемы множественности культур. Ч.II. – М., 1988.

Тема 14. Елітарна та демократична культура

1. Еліта та культура.
2. Масова культура як феномен.
3. Тиражування культури.

Теми реферативних доповідей:

Механізми елітарної культури.
Культурологічні концепції “масового суспільства”.
Феномен “маси” в філософії культури ХХ ст.
Феномен масової культури.
Проблема масовості в культурі.
Концепція елітарної культури Х.Ортеги-і-Гасета.
Проблема елітарного мистецтва.

Література:

1. Адорно Т. О технике и гуманизме // Философия техники в ФРГ. – М., 1989.
2. Борев В.Ю., Коваленко А.В. Культура и массовая коммуникация. – М., 1986.
3. Зоркая Н.М. Уникальное и тиражированное. – М., 1980.
4. Лотман Ю.М. Культура и взрыв. – М., 1992.
5. Массовая культура: иллюзии и действительность / Под ред. Э. Ю. Соловьева. – М., 1975.
6. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас // Ортега-і-Гасет Х. Вибране.- К., 199
7. Ортега-і-Гасет Х. Дегуманізація мистецтв // Ортега-і-Гасет Х. Вибране. – К., 199
8. Фрейд З. Недовольство в культуре // Философские науки. – 1989. - №1. – С.24-28.
9. Швейцер А. Культура и этика. – М., 1973.

Тема 15. Кризові процеси в культурі

1. Кризові явища в культурі як закономірність культурного розвитку. Критерії кризового стану в культурі.
2. Тема кризи культури у К.Ясперса.
3. “Криза європейського людства і філософії” Е.Гуссерля.
4. “Присмерк Європи” О.Шпенглера.

Теми реферативних доповідей:

Християнство як відображення кризи античної куультури.
Європейська культура як наслідок кризового стану.
Криза і осьовий час людства.
Криза сучасного раціоналізму.
Шляхи подолання сучасної кризи.
Кризові явища та народження нової культури.
Загибель культури чи її криза.

Література:

1. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философия // Культурология, XX век: Антология. – М., 1994.
2. Зиммель Г. Изменение форм культуры // Зиммель Г. Избранное: В 2-х т. – Т.1. Философия культуры. – М., 1996.
3. Зиммель Г. Конфликт современной культуры // там же.
4. Зиммель Г. Кризис культуры // Там же.
5. Зиммель Г. Понятие и трагедия культуры // Там же.
6. Клоссовски П. Культура постмодерна. – М., 1997.
7. Ницше Ф. Антихрист. Проклятие христианству // Ницше Ф. Соч.: В 2т. – М., 1990. – Т.2.
8. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1993.
9. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991.
10. Лотман Ю.М. Культура и взрыв. – М., 1992.
11. Кризис современной цивилизации. Сб. Обзоров. – М., 1992.
12. Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. – 1990. - №3.
13. Швейцер А. Культура и этика. –М., 1973.
14. Губман Б.Л. Западная философия культуры XX в. – Тверь, 1997.

Тема 16. Традиційність та креативність в культурному розвитку

1. Традиція та новація в культурі.
2. Основні ознаки традиційної культури.
3. Креативність в культурному розвитку, її основні прояви.
4. Особистість як рушійна сила розвитку культури.

Теми реферативних доповідей:

Феномен елліністичної вченості як ставлення до культури в епоху Античності.
Письмо як рушій культурного розвитку.
Урбаністична культура як прояв європейської культури.
Несхожість, оригінальність та новизна як риси модерністичного світогляду.
Східна та Західна культури як втілення традиційності та креаціонізму.
Роль друкованої книги в розвитку європейської культури та формуванні людини “нового” типу.

Література:

1. Мак-Люен М. Галактика Гуттенберга. Становлення людини друкованої книги. – К., 2001.
2. Андреев Д. Л. Роза мира. Метафилософия истории. – М., 1991.
3. Драгунский Д. В., Цымбурский В. Л. Генотип европейской цивилизации // Полис. – 1991. - № 1.
4. Завадская Е. В. Культура Востока в современном западном мире. – М.,

1977.

5. Человек и культура: Индивидуальность в истории культуры. – М., 1990.
6. Семенцов В. С. Проблема трансляции традиционной культуры... // Восток – Запад. – М., 1988.
7. Стил ь и традиция в развитии культуры. – Л., 1989.
8. Традиция в истории культуры. – М., 1978.
9. Шацкий Е. Утопия и традиция. – М., 1990.
10. Эко У. Инновация и повторение // Философия эпохи постмодерна. – Минск, 1996.
11. Арендт Х. Між минулим і майбутнім. – К., 2002.
12. Франко І. // Франко І. Зібрання творів: В 50т. – К., 1986. – Т.45.
13. Взаимодействие культур Востока и Запада. – М., 1987.
14. Мень А. Культура и духовное возрождение. – М., 1992.

Тема 17. Сучасна культурна ситуація як проблема філософії культури

1. Сучасна культура як культура постмодерна.
2. Культурні студії як галузь наукового дослідження в постмодернізмі.
3. Новаторство та традиціоналізм в сучасній культурі.
4. Сучасна культурна ситуація: діалог культур чи їх протистояння.
5. Критика постмодернізму: що далі?

Теми реферативних доповідей:

Сучасне мистецтво як образа самосвідомість культури.

Модерна та постмодерна парадигми в культурі: точки дотику.

Жіночі студії в філософії постмодерну.

“Шизоаналіз” як метод дослідження культури.

Бриколаж як практика постмодерністського театру.

Кіно в постмодерних дослідженнях.

Постмодернізм та комунікаційні студії.

Література:

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. – К., 2004.
2. Делез Ж., Гваттари Ф. Анти-Едип: Капіталізм и шизофренія. – Екатеринбург, 2007.
3. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодернизма. М., 1985.
4. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. – К., 2003.
5. Козловски П. Современность постмодернизма // Вопросы философии. – 1995. - №10.
6. Кристева Ю. Самі собі чужі. – К., 2004.
7. Кюнг Религія на переломе времен: о соотношении модерна и

- постмодерна // Arbor Mundi. Вып. 2. – М., 1993.
8. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну // Філософ. і соц. думка. – 1995. - № 5-6.
 9. Попович М. Модерн і постмодерн: філософія і політика // Дух і Літера. - № 9-10. – К., 2002.
 10. Философия эпохи постмодерна. – Минск, 1996.
 11. Kristeva, Julia. Postmodernism? // H. R. Garvin. Romanticism, Modernism, Postmodernism. Levisburg, 1986.

Питання для модульного контролю:

Модуль № 1.

1. Культура як особлива форма буття.
2. Екстракультурний та інтракультурний аспекти буття культури.
3. Поняття “другої природи”.
4. Цивілізація та природа.
5. Техніка як феномен.
6. Екологічна криза як наслідок протиріччя розвитку техніки та природи.
7. Основні аспекти взаємозв'язку суспільства та культури.
8. Проблема “культура - людина” в контексті різних масштабних планів існування людини.
9. Людина як творіння культури.
10. Сім'я та школа як основні ланки в формуванні культурної людини.
11. Культура як спосіб творчої діяльності людини.
12. Мотиватори людської творчості.
13. Свобода як передумова творчості.
14. Еволюція відносин між “культурою” та “людиною” в історії мистецтв.
15. Сутність, структура та функції культури.

Модуль № 2.

1. Людина як творчий суб'єкт культури. Моделювання світу як процес культуротворення.
2. Культура в структурі буття.
3. Основні модальності культури: людська, процесуальна, предметна.
4. Культура та природа: екологічні проблеми філософії культури.
5. Предметно-практичні та предметно-духовні аспекти взаємодії суспільства та культури.
6. Культура, субкультура, контркультура.
7. Інтеріоризація соціокультурної діяльності в людині.
8. Основні історичні фази взаємодії суспільства та культури.
9. Культура та людина: антропологічні проблеми філософії культури.
10. Особливості самобуття культури. Багатовимірність культури.
11. Основні елементи в структурі культури. Закономірності їх взаємодії.
12. Матеріальна предметність культури та її основні форми.
13. Людське тіло як форма матеріальної предметності культури.
14. Технічна річ як форма матеріальної предметності культури.
15. Соціальна організація як форма матеріальної предметності культури.

Модуль № 3

1. Духовна предметність культури та її основні форми.
2. Знання як форма духовної предметності культури.
3. Цінність як форма духовної предметності культури.
4. Проект як форма духовної предметності культури.
5. Образ як форма предметності художньої культури.
6. Теорія цивілізацій. С.Хантінгтон про "зіткнення цивілізацій".
7. Семіотика як вчення про знакові системи культури.
8. Семіологічні дослідження Ю.Лотмана.
9. Семіотика культури М.Кагана.
- 10.Ціннісна теорія культури (В.Віндельбанд, Г.Ріккерт).
- 11.Поняття цінності в філософії культури.
- 12.Ієрархія цінностей в культурі.

Модуль № 4

1. Тема кризи культури в філософії культури.
2. Проблема кризи у філософії Ф.Ніцше.
3. Виявлення кризи культури у О.Шпенглера.
4. Виявлення кризи культури у О.Шпенглера.
5. Криза культури у Е.Гуссерля.
6. К.Ясперс про кризу культури.
7. Елітарна та демократична культура.
8. Масова культура як феномен.
9. Х.Ортега-і-Гасет про взаємозв'язок масової та елітарної культури.
- 10.Проблема типологізації культур в сучасній філософії культури.
- 11.Проблема егалітаризму (рівності) культур.
- 12.Антиегалітаристські концепції в філософії культури.
- 13.Партикуляризм та універсалізм в культурі.
- 14.Поняття ідентичності у філософії культури.
- 15.Поняття культурної ідентичності.
- 16.Проблема маргінальності в культурі.
- 17.Расова, етнічна та національна ідентичність.
- 18.Дослідження національної ментальності як основи культурної ідентичності в українській філософській думці.
- 19.Роль ментальності в процесі культурної ідентифікації.

Питання для контролю:

1. Культура як особлива форма буття.
2. Екстракультурний та інтракультурний аспекти буття культури.
3. Поняття “другої природи”.
4. Цивілізація та природа.
5. Техніка як феномен.
6. Екологічна криза як наслідок протиріччя розвитку техніки та природи.

7. Предметно-практичний та предметно-духовний аспекти взаємозв'язку суспільства та культури.
8. Проблема “культура - людина” в контексті різних масштабних планів існування людини.
9. Людина як творіння культури.
10. Сім'я та школа як основні ланки в формуванні культурної людини.
11. Культура як спосіб творчої діяльності людини.
12. Мотиватори людської творчості.
13. Свобода як передумова творчості.
14. Еволюція відносин між “культурою” та “людиною” в історії мистецтв.
15. Сутність, структура та функції культури.
16. Людина як творчий суб'єкт культури. Моделювання світу як процес культуротворення.
17. Культура в структурі буття.
18. Основні модальності культури: людська, процесуальна, предметна.
19. Культура та природа: екологічні проблеми філософії культури.
20. Предметно-практичні та предметно-духовні аспекти взаємодії суспільства та культури.
21. Культура, субкультура, контркультура.
22. Інтеріоризація соціокультурної діяльності в людині.
23. Основні історичні фази взаємодії суспільства та культури.
24. Культура та людина: антропологічні проблеми філософії культури.
25. Особливості самобуття культури. Багатовимірність культури.
26. Основні елементи в структурі культури. Закономірності їх взаємодії.
27. Матеріальна предметність культури та її основні форми.
28. Людське тіло як форма матеріальної предметності культури.
29. Технічна річ як форма матеріальної предметності культури.
30. Соціальна організація як форма матеріальної предметності культури.
31. Духовна предметність культури та її основні форми.
32. Знання як форма духовної предметності культури.
33. Цінність як форма духовної предметності культури.

34. Проект як форма духовної предметності культури.
35. Образ як форма предметності художньої культури.
36. Теорія цивілізацій. С.Хантінгтон про "зіткнення цивілізацій".
37. Семіотика як вчення про знакові системи культури.
38. Семіологічні дослідження Ю.Лотмана.
39. Семіотика культури М.Кагана.
40. Ціннісна теорія культури (В.Віндельбанд, Г.Ріккерт).
41. Поняття цінності в філософії культури.
42. Ієрархія цінностей в культурі.
43. Тема кризи культури в філософії культури.
44. Проблема кризи у філософії Ф.Ніцше.
45. Виявлення кризи культури у О.Шпенглера.
46. Криза культури у Е.Гуссерля.
47. К.Ясперс про кризу культури.
48. Елітарна та демократична культура.
49. Масова культура як феномен.
50. Х.Ортега-і-Гасет про взаємозв'язок масової та елітарної культури.
51. Проблема типологізації культур в сучасній філософії культури.
52. Проблема егалітаризму (рівності) культур.
53. Антиегалітаристські концепції в філософії культури.
54. Партикуляризм та універсалізм в культурі.
55. Поняття ідентичності у філософії культури.
56. Поняття культурної ідентичності.
57. Проблема маргінальності в культурі.
58. Расова, етнічна та національна ідентичність.
59. Дослідження національної ментальності як основи культурної ідентичності в українській філософській думці.
60. Роль ментальності в процесі культурної ідентифікації.

Тестові завдання

1. Кому належить вислів, що буття – це "просіка, яка відкриває таємницю суцього, робить його зрозумілим."
 - 1) І. Канту;
 - 2) К. Ясперсу;
 - 3) М. Гайдегеру

2. Знайдіть зайвий елемент у твердженні.
Структуру буття складають сфери:
 - 1) Культура;
 - 2) Людина;
 - 3) Діяльність;
 - 4) Природа;
 - 5) Суспільство.

3. Що означає поняття «розпредмечення культури»:
 - 1) світ опредмеченої культури, її цінності;
 - 2) здатності людини, які реалізуються та актуалізуються в діяльності;
 - 3) створення "свого" світу, що вбирає в себе "зовнішнє", але протистоїть йому унікальністю, оригінальністю, креативністю.

4. Назвати основні модальності культури (людська, процесуальна, предметна).

5. Розкрити зміст поняття «людська модальність культури»:
 - 1) культура як сукупність якостей людини;
 - 2) культура як спосіб діяльності;
 - 3) матеріальні та духовні цінності.

6. Екстракультурний аспект буття культури полягає у розгляді культури через:
 - 1) розкриття змісту відношень «культура - людина», «культура - природа», «культура - суспільство»;
 - 2) вивчення культури через проекцію людської діяльності як цілеспрямованої активності суб'єкта;
 - 3) вияв культури у діахронічному та синхронічному вимірах.

7. В чому полягає соціологічний аспект дослідження культури:
 - 1) вивчення особливостей переходу від докультурного, біологічного існування людства до його соціокультурного буття;
 - 2) з'ясування як аспекти групової та загальнолюдської культури виявляються у індивідуальній людській свідомості;
 - 3) станове або класове розрізнення культури.

8. Як мотиватори людської творчості виступають:

1. людські потреби, здібності та уміння;
2. пошуки сенсу життя;
3. соціальні умови життя людини.

9. Як називають тип культури особистості, де домінує пізнавальна діяльність:

- 1) культура практика;
- 2) культура митця;
- 3) культура ерудита;
- 4) культура мораліста.

10. Яку функцію в процесі окультурення людської особистості відіграє школа:

- 1) збереження стабільності культури;
- 2) збагачення культури новими проявами;
- 3) виконує місію передачі знань і умінь фаховим шляхом.

11. Свобода як передумова творчості – це:

- 1) подолання певних перепон (обмежень) – зовнішніх та внутрішніх;
- 2) знаходження смислів людського буття;
- 3) прагнення до досконалості.

12. Представники якого філософського напрямку визнавали егоїзм, агресивність, всевладність, сексуальні інстинкти сутнісними якостями людини, успадкованими від тваринних предків:

- 1) філософія життя;
- 2) фрейдизм;
- 3) позитивізм.

13. Що із зазначеного не відносимо до форм духовної предметності культури:

- 1) Знання;
- 2) Цінність;
- 3) Соціальна організація;
- 4) Проект.

14. Результатом духовно-перетворюючої діяльності людини є:

- 1) знання;
- 2) цінність;
- 3) проект.

15. У первісному суспільстві пізнавальна діяльність виступає:

1. як практичне пізнання;

2. як міфологічне пізнання;
 3. як ігрове пізнання;
 4. як синкретична форма практичного, міфологічного та ігрового пізнання.
16. Засновниками аксіології (теорії цінностей) є:
- 1) В. Віндельбандт і П. Ріккерт;
 - 2) Т. Адорно і М. Хорхаймер;
 - 3) З. Фройд та К.-Г. Юнг.
17. Вид проекту, в якому втілюється уявлення про досконалу модель і досконале суспільство:
- 1) прообраз;
 - 2) проекція;
 - 3) ідеал.
18. Форми матеріальної предметності культури:
- 1) цінність, проект, знання;
 - 2) художній образ, технічна річ;
 - 3) людське тіло, технічна річ, соціальна організація.
19. Культура як знакова система вперше постає об'єктом вивчення у:
- 1) семіотиці Ч. Пірса;
 - 2) семіології Ф. де Соссюра;
 - 3) дослідженнях Ю. Лотмана.
20. Основною знаковою системою в культурі (первинною моделюючою системою) є:
- 1) природна мова;
 - 2) мистецтво;
 - 3) соціальна діяльність та моделі поведінки.
22. Діяльність знаків в культурі позначається терміном:
- 1) синтагматика;
 - 2) парадигматика;
 - 3) семіозис.
23. Семіотика повсякденності – це:
- 1) система мов культури, що пронизують буденне життя людини;
 - 2) знакові системи, в яких культура представлена через певну символіку;
 - 3) знакові системи, за допомогою яких людство чи окремий народ (спільнота чи соціальна група) зберігає свою єдність, зберігає свої

цінності, своєрідність і здійснює зв'язок з навколишнім світом та іншими культурами.

24. Тип знакових систем, які описують культуру через її складові, наприклад, одяг, «мова тіла», пози тощо:

- 1) природні;
- 2) функціональні;
- 3) конвенційні;
- 4) вербальні;
- 5) знакові системи запису.